Jeruzalem kan hierbij, gelijk we reeds opmerkten, geen sprake zijn. Er moet onderscheiden worden tusschen de heilige stad, waarin God Almachtig, doch nu zonder Tempel of Tabernakel, geestelijk zijn woonstede kiest, Ons wordt hierbij niet geopenbaard, of deze volstrekte ommekeer zich uitsluitend tot de zon, de maan en dezen aardbol zal bepalen, zoodat het overige Heelal zijn eens ontvangen gestalte zou behouden. Al wat desaangaande kan gevraagd worden, boezemt ongetwijfeld ernstige belangstelling in, doch de hier ons toekomende Openbaring laat zich met deze vragen niet in, evenmin als dit geschiedde in het Scheppingsverhaal. Wie de openbaring van de Apocalypse wil doen uitkomen, gaat daarom veiligst met zich niet in zulke vraagstukken te verdiepen. Vooreerst toch sprak het vanzelf, dat Johannes zijn hoogere mededeelingen ontving in een vorm, die zich aansloot bij wat in zijn dagen, en alzoo bij hem en bij zijn lezers, de gewone wereldbeschouwing was, ook wat zon, maan en sterren aanbelangt. Dit was op zichzelf het natuurlijkst, en het deerde daarom niet, overmits de openbaring van het geheim der toekomst zich geheel samentrok om het nieuwe middenpunt voor alle creatuurlijk leven, dat in het nieuwe, geestelijke Jerusalem zou geboden worden. Hoofdzaak was en bleef daarom, duidelijk en onderscheidenlijk te doen uitkomen, dat 't geestelijk thans alles vrij van alle smet, nieuw was geworden en alle menschenkind ten goede kwam, doch dat de vorm voor het uitwendige leven geheel nieuw zich voor moest doen. Dit hadden Ezechiel en Micha, dit hadden Zacharia en Daniel, dit had vooral Jesaja reeds zoo klaarlijk ingezien, dat 't ons nog, bij het lezen van hun profetieën, verrast, zoo klaar en duidelijk als ze in de straks komende eeuwigheid ingluurden. Om tweeërlei ging het ten slotte. In de eerste plaats om een gemeenschap met den Eeuwige, zoo als die in Tabernakel en Tempel wel voorafgeschaduwd, maar nog nimmer ten volle genoten was, en in de tweede plaats om een bezit van de geschapen wereld, gelijk die in het Paradijs slechts voor een oogenblik voorafgeschaduwd was, doch hier eerst in zijn realiteit gekend en genoten kon worden. Die beide nu beelden hoofdstuk XXI en het begin van hoofdstuk XXII in schitterende beeldspraak voor ons uit, en beide moeten daarom ook in de **uitlegging** die ge aan h. XXII : 1—5 geeft, **tot hun volle** recht komen.

Dr. A. K.

„Zet uw hart op de kudden."

Wees naarstig, om het aangezicht uwer schapen te kennen; zet uw hart op de kudden.
Spreuken 27 : 23.

Salomo spreekt hier in eigenlijken zin van de schapen zijner weide. Maar al te velen waren er ook in Israël, die hun kudde aan verwaarloozing blootstelden, door ze toe te vertrouwen aan zorgelooze herders. En hiertegen nu gaat Salomo in. Ook de dieren, die ons zijn gegund, zijn ons toevertrouwd, opdat we ze naar eisch verzorgen zouden. Het vogelke in de kooi mag niet verhongeren, en zoo mag ook de kudde die door ons aan den herder is toevertrouwd, geen gebrek lijden door zijn zorgeloosheid. Ook de dieren zijn Gods creaturen, en wie welk dier ook het zijne mag noemen, is geroepen het naar eisch te verzorgen. Zorgelooze behandeling van de ons toevertrouwde dieren, is niet maar om de schade die 't veroorzaakt, af te keuren, maar is zonde voor God. Ook het dier is Gods schepsel, ook voor de kudde en voor het vogelken heeft 't Gode behaagd, het onontbeerlijke voedsel te geven. En daarom, wie zich het recht aanmatigt, om een kudde schapen tot de zijne te maken, of het vogelke, om zijn zang, in de kooi op te sluiten, staat van Godswege onder de verplichting om er voor te zorgen, dat hun niets ontbreekt. Vandaar de Salomonische roepstem: »Zet uw hart op de kudden«! Van Godswege zijn ze ons toevertrouwd, en daarom naar Gods heilig gebod zult ge ook voor uw kudden zorgen.

Doch geldt dit van de schapen onzer weiden en van het zangvogelke dat ons de eenzaamheid verzangenaamt, dan geldt geheel datzelfde natuurlijk in nog veel inniger zin, en in veel hooger mate, indien niet de creaturen Gods uit de dierenwereld, maar ook uit de wereld der menschenkinderen ons zijn toevertrouwd en onder onze hoede verkeeren. Geheel hetzelfde is daarom van toepassing op een vader of moeder aan wie God kinderen schonk. Doch hierbij blijft 't niet. Op allerlei wijze zijn kinderen of volwassenen aan ons toevertrouwd. Denk slechts aan de scholen, waarop onze kinderen onder de hoede van den leermeester verkeeren. Denk aan gehuurde loondienaren in uw huis of in 't ambacht, of op 't kantoor, of zelfs op 't schip dat de golven doorklieft.

Waar ook kinderen der menschen aan onze hoede of onze zorge zijn toevertrouwd, is alle gemis aan goede zorge zonde voor Gods aangezicht. Al wie in ons leven ons ondergeschikt of aan ons toevertrouwd is, komt onder 't Goddelijk toezicht tot ons. Dit stelt ons eischen, dit schept zeer ernstige verplichtingen. En van alle zulke verhoudingen geldt 't, dat we die verzorging niet machinaal noch oppervlakkig zullen laten toegaan, doch dat bij dit alles de regel zal gelden: »Zet uw hart op de kudde", zoo dat we innerlijk beseffen mogen, dat hier sprake is van rekenschap jegens onzen God.

Met name nu geldt dit ook op geestelijk terrein.

Gedurig toch wordt in de Heilige Schrift de geestelijke verhouding tusschen een priester, een leeraar of een voorganger en de geloovigen van zijn kerk vergeleken met een herder die zijn kudde weidt. Hoe breed zelfs heeft, blijkens het tiende Kapittel van Johannes' Evangelie, de Heere Jezus dit beeld niet uitgewerkt.

In krasse, scherpgeteekende trekken zelfs heeft de Christus ons door dit beeld de geestelijke zorge voor hen die ons zijn toevertrouwd, op 't hart gebonden. »Voorwaar, voorwaar, zeg ik ulieden, die niet ingaat door de deur der schapen, maar van buiten inklimt, is een dief en moordenaar!" En in hetzelfde verband sprak de Heere 't uit: »Ik ben de goede Herder, en de goede Herder stelt zijn leven voor de schapen. De huurling daarentegen vliedt, overmits hij een huurling is en heeft geen zorge voor de schapen."

»Herder" is daarom de naam en eeretitel dien ook de Dienaar des Woords in de Gemeente van Christus draagt. Hij is »herder en leeraar," en juist in dien eernaam van »herder" ligt de teedere verplichting uitgedrukt, die op ieder Dienaar des Woords rust. De jammer is nu maar, dat de Dienaar des Woords, althans in de steden en in de groote dorpen, een niet te verzorgen kudde zich zag toevertrouwd, en maar al te vaak zich de zorg ziet opgedragen over een menschenmassa, veel, veel te groot, dan dat hij ook maar van aangezicht elk schaapke van zijn kudde kennen zoude. Bij al zulke wanverhoudingen is er van teedere geestelijke verzorging dan ook geen sprake. De herder kent de schapen zijner kudde niet, en voor zooveel hij ze nog bezoekt, blijft 't bij geheel uitwendige kennismaking, waarbij van een indringen in de ziel en van een geestelijke leiding in de verte geen sprake kan zijn. Meer dan een paar duizend personen kan niemand voor zijn rekening nemen. En de droeve uitkomst is dan ook maar al te vaak, dat alle teederder, geestelijk contact tusschen den herder en de schapen zijner kudde ten eenenmale ontbreekt.

En jammerlijkerwijze volgt hierbij maar al te vaak een tweede kwaad, doordien de geestelijke die herder *heet*, geen herder *is*, en wie geacht wordt tot de kudde te behooren, weigert als een schaapke in de kudde mee te tellen.

Het eerstbedoelde euvel bespeurt men gedurig bij predikers, die zich met allerlei niet ambtelijken arbeid bezig houden, en hierdoor feitelijk de zielen van hun gemeenteleden verwaarloozen. Dienaren des Woords, die wel voorkomend en welwillend jegens hun gemeenteleden zijn, maar zich om hun geestelijken welstand o, zoo weinig bekreunen. Niet alle bezoek snijdt dit daarom af, maar hoe vaak ziet men niet, dat zelfs dit bezoek meer maatschappelijk dan geestelijk verkeer zoekt, of ook dat men wel met het hoofd der gezinnen zich inlaat, maar voor de kinderkens geen hart heeft, en met name het dienstpersoneel veronachtzaamt.

Nu zal men, zoo men de toestanden en verhoudingen kent, hierover niet aanstonds te hard oordeelen. De tijd is beperkt, de zorgen ook buiten het huisbezoek zijn vele. En het kan niet anders, of men legt er zich op toe, om ook buiten de Gemeente met de machtige levensbeweging mee te leven. Doch juist daarom is het zoo hoognoodig, dat de Gemeente naar eisch en naar behooren in de behoeften van haar leeraren voorzie, en hen in staat stelle voor zichzelf, voor hun gezin, en zelfs voor hun boekerij althans het hoognoodige te kunnen beschikken. Paulus' voorbeeld kan hier nimmer gelden, wijl de gewone herder en leeraar geen openbaringen ontvangt gelijk die aan den man van Tarsen te beurt vielen. De leeraar van thans moet in staat zijn, steeds dieper in de waarheid in te leven, en daarom ook is het bezit van een boekerij, die hem meer licht kan verschaffen, zoo hoog noodig.

Een Gemeente nu of een Kerkeraad, die den »herder en leeraar" niet in staat stelt aldus werkelijk mee te leven met de studieontwikkeling, staat wegens ergerlijk verzuim schuldig voor God.

Doch nu mag ten slotte evenmin verzwegen, dat er maar al te vaak ook een leeraar wordt gevonden, die zich aan zijn gemeente niet hecht, die de zielen van zijn kudde niet op 't hart draagt, er bijna los van is, en als hij morgen den dag voor een betere plaats van hen scheiden kan, van de hem toevertrouwde kudde wegtrekt als ware hij nimmer haar herder geweest.

Maar al te weinig merkt men dan ook, dat een herder die elders naar een rijkere plaats beroepen wordt, de tot hem komende roepstem afwijst, omdat hij te teeder en te innig zich aan de zielen van zijn gemeente verbonden gevoelt. Ja, de gevallen ontbreken niet, dat schier alle gehechtheid aan de hun toevertrouwde kudde zoo ten eenenmale ontbreekt, dat hij zich om haar geestelijk welzijn niet bekommert, en enkel formeel, zoolang 't niet anders kan, als leeraar van zulk een gemeente dienst doet.

Dit alles nu komt eenigszins voort uit wat Salomo in den gewonen herder wraakte, *„dat hij zijn hart niet op zijn kudde zette."* Dan toch bestaat er wel een uitwendige, officieele betrekking tusschen leeraar en Gemeente, maar 't hart spreekt niet mee, 't hart van den leeraar dringt niet in de harten zijner kudde door, en de geestelijke band, die beide saam moest binden, ontbreekt vaak geheel.

Nu zeggen we niet, dat hier geen verontschuldigingen voor kunnen intreden. De plaats waar men staat, kan te ver afgelegen zijn, het kan aan goede hulpe van ouderlingen en diakenen ontbreken, de kerkelijke middelen kunnen al te gering zijn, of ook het sociale leven kan door vernielende insluipsels zijn aangetast, zoodat men er zich niet tegen opgewassen gevoelt. Op dit alles mag en moet gelet worden. Wat alleen niet mag, en steeds onverbiddelijk moet bestreden worden, is, dat de herder der Gemeente te midden van zijn kudde zou verkeeren, zonder haar zijn hart te geven. Wie hieraan schuldig staat, kan geen zegen ontvangen op zijn arbeid van den Herder die hem tot die kudde zond.

Dr. A. K.

Amsterdam, 29 November 1918.

Wie vreesde, dat in Amsterdam, de hartader van ons land, rood het van oranje gewonnen had, is gelukkig bedrogen uitgekomen. De blijde intocht van onze Vorstin j.l. Zaterdag in hare hoofdstad, gaf aanleiding tot een zoo geweldige uiting van geestdrift en liefde voor ons Oranjehuis, als in ons kalme en bedaarde Nederland nog zelden is gezien. Zelfs de schitterende betooging op het Malieveld in 's Gravenhage werd er schier in de schaduw door gesteld.

Ook in Amsterdam ging de stoot uit van de Christelijke arbeidersvereenigingen, die, na eerst in het Concertgebouw een samenkomst te hebben gehouden, in een optocht van zestig duizend man met wapperende banieren en onder het zingen van nationale liederen zich naar het Paleis begaven om hun hulde en trouw aan onze Vorstin te betuigen. Maar het voorbeeld onzer Christelijke vereenigingen sleepte de bevolking mede, die in dichte drommen naar den Dam optoog om in een jubelend Oranje Boven haar liefde voor onze Koningin te uiten. Zoo werd de betooging een nationale. En het heerlijkste was, dat deze uiting niet gemaakt was, maar geheel spontaan was geboren en als van zelf uit de volksziel opwelde. De Gemeenteraad had de Koningin niet uitgenoodigd. De socialistische wethouders schitterden door afwezigheid. De Burgemeester kwam ten paleize, maar hield een rede, waarin alle bezieling gemist werd en die toonde, hoe weinig deze Burgervader verstaat, wat er in het hart van Amsterdam omgaat. Maar het volk zelf jubelde en juichte; het was bijna dronken van geluk en vreugde; het verdrong zich om de Koningin te zien en zijn liefde voor haar te uiten; het spande niet alleen de paarden van haar wagen, maar had haar zelf op de handen willen dragen, en het werd niet moede, altijd weer en telkens opnieuw haar toe te juichen. Nooit is er hartelijker en inniger ontmoeting tusschen Volk en Vorstin geweest dan op dit oogenblik. De donkere schaduw, die op ons volk rustte, was weggetrokken; de Oranjezon brak weer in vollen luister door de wolken heen. Geen schooner hulde kon aan onze Vorstin worden gebracht.

En wie dacht er aan, dat nog maar enkele weken geleden een andere vrouw, Mevrouw Roland Holst, in datzelfde Amsterdam op een wagen was rondgereden, de roode revolutievlag in de handen, door haar partijgenooten omstuwd, terwijl zij als een furie uit de Parijsche Commune het volk met dolkstootige taal tot den opstand opzweepte, totdat zij, haar keel heesch geschreeuwd, amechtig neerzakte.

Welk een tegenstelling tusschen deze vrouw, die alle vrouwelijkheid had uitgeschud en in wilden hartstocht den fakkel der revolutie wilde werpen in ons staatsgebouw, alleen om haar partij te doen zegevieren, en onze vrome Vorstin, die met tranen in de oogen God dankte, dat de ellende van een revolutie haar volk bespaard bleef, en heel de natie opriep om met haar alle kracht te wijden aan het geluk en den opbloei van het „lieve vaderland."

Is het wonder, dat toen Amsterdam zijn Vorstin maar weer zag, de liefde voor Oranje, die te sluimeren scheen, in lichtelaaie ontvlamde en zoo krachtig en bezielend zich uitte? Geldt niet ook van onze Koningin, maar dan in zooveel schooner zin dan het door Caesar werd bedoeld: ik kwam, ik zag, ik overwon!

Daarom kan onze Koningin niet beter doen dan in deze dagen zich overal aan ons volk te vertoonen. Het zal haar dan blijken, dat niet de Internationale, maar het vrome Wilhelmus vanNassauwen nog altoos de diepste uiting van onze volksziel is gebleven. Het Oranje Boven komt, als de jubelkreet van een verlost volk, haar overal tegemoet. Want, indien de historie dezer dagen ons iets geleerd heeft, dan is het wel dit, dat het verbond tusschen God, Nederland en Oranje, door Willem den Zwijger gesloten, nog altoos vast staat. Wat Nederland naast God aan Oranje te danken heeft, vergete het daarom nooit.

Sectarisch.

Zoolang het revolutiegevaar ons volk bedreigde en ook de liberale pers uitnemend goed inzag, hoe tegen dit gevaar de krachtigste tegenweer school in de besliste actie van ons Christelijk volk, werd aan die actie een belangstelling gewijd, die men anders van deze zijde niet gewend is. In breede kolommen werd verslag gegeven van alle vergaderingen door Christelijke mannen belegd. Hun bezielend woord werd met waardeering door de liberale pers overgenomen en onder het volk verspreid. Het flirten met het Socialisme was uit, en men voelde blijkbaar bij het Christelijke volk zich toch veiligst.

Maar nauwelijks was het gevaar voorbij, of de liberale pers begint reeds uit een anderen toonaard te zingen. De warme gehechtheid aan Oranje, die juist in deze Christelijke kringen zoo diep geworteld bleek, heet nu een gevaar. De Koningin als hoofd van den Staat moet boven alle partijen staan. Het is misbruik, wanneer een politieke partij *Nederland en Oranje* tot leuze voert. Zelfs werd in een correspondentie van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* de machtige betooging te Amsterdam *sectarisch* genoemd, omdat zij van de Christelijke vereenigingen uitging. Het is hetzelfde woord, waarmede in de liberale pers ook voortdurend onze Christelijke school gebrandmerkt wordt. De nationale school is de Staatsschool, waar de eenheid van ons volk uitkomt. De Christelijke school, die de natie splitst naar geloofsverschillen, heet de *secte-school*. Waarop Groen van Prinsterer reeds terecht opmerkte, dat juist de Staatsschool de secte-school der modernen was en de Christelijke school de nationale school bij uitnemendheid.

Tegen het misbruik, dat de liberale pers met deze woorden secte en sectarisch drijft, kan dan ook niet ernstig genoeg worden geprotesteerd. Niet alleen omdat dit woord secte een zeer hatelijken klank heeft, maar vooral omdat het op politiek gebied niet thuishoort. Secte is een woord aan het kerkelijk leven ontleend. Het doelt op een kleine, onbeteekenende groep, die niet om diep ingrijpende principieele geloofsinzichten, maar om allerlei eigendunkelijke meeningen zich van de Kerk afscheidt, de eenheid der Kerk verbreekt en haar afwijkende meeningen tot een alleenzaligmakend dogma verheft. Niemand zal van de Roomsche, de Luthersche of de Gereformeerde Kerk als een secte spreken. Secten zijn de Wederdoopers, de Davidjoristen, de Kwakers, de Apostolischen, de Sabbathisten enz. Maar op politiek gebied heeft dit woord geen zin of beteekenis, omdat men hier geen Kerken heeft, maar politieke partijen. Zelfs de kleine groepen, die zich van grootere politieke partijen afscheidden, worden geen secten genoemd. En nog veel minder denken wij er aan, de Liberalen, de Socialisten of Vrijzinnig-democraten een secte te noemen. Met welk recht noemt men dan van liberale zijde wel de partijen, die voor Christus opkomen, een secte?

Niet alleen echter dat dit woord op politiek gebied geheel misplaatst is, er ligt ook iets beleedigends en krenkends in, wanneer men het toch gebruikt om daarmede aan te duiden, wat van Christelijke zijde uitgaat. Toen het Christendom pas opkwam en stond tegenover den *heidenschen* staat, heette het Christendom een *secte*. Maar in een Christelijk land als Nederland, dat aan het Christendom zijn bestaan en onafhankelijkheid te danken heeft, is het al te dwaas, op dit Christendom het woord secte toe te passen. Wie dit toch doet, toont daarmede alleen, dat hij in zijn hart een paganist is.

En wat de zaak zelve betreft, is het zeker volkomen juist, dat in Nederland de Koningin boven de politieke partijen staat en het zelfs niet wenschelijk zou wezen, dat evenals in onze vroegere Republiek de naam van Oranje aan een bepaalde politieke partij verbonden werd. De tegenstelling van patriotten en orangisten wenschen we niet terug. Er zou daarin, zooals de historie maar al te droef geleerd heeft, zelfs een zeer ernstig gevaar voor het Huis van Oranje kunnen schuilen. Oranje moet de leuze zijn, die heel ons volk verbindt, niet die ons volk in twee groepen splitst.

Maar dit neemt niet weg, dat de revolutionnaire beweging die ons land bedreigde, zeer bepaald ook tegen het gezag van onze Vorstin was gericht. Het voorbeeld van Duitschland, waar de uitroeping der socialistische republiek tot gevolg had, dat alle vorsten onttroond werden, had ook hier aanstekelijk gewerkt. Wat Ibsen in zijn *Bond der jeugd* aan den volksdemagoog Steinhoff op de lippen legt, was ook hier het parool der sociaal-democratie geworden: »Ik droomde eenmaal, dat op aarde de dag van het gericht was gekomen. Ik vermocht de geheele oppervlakte der aarde te aanschouwen. Er was geen zon, alleen een geelachtig onweerslicht. Toen bruiste de stormwind. Hij kwam uit het Westen en veegde alles met zich voort, eerst het dorre loof, dan de menschen. Eerst zagen zij er uit als burgers, die in den wind hun hoed achterna liepen. Maar toen zij naderbij kwamen, bleken het Koningen en Keizers te zijn. En datgene wat zij achterna liepen en waarnaar ze grepen en wat ze telkens meenden te grijpen, maar nooit bereikten, dat waren kronen en rijksappels. Honderden en honderden kwamen voorbij, en niemand wist, waarom het ging. Maar velen jammerden en weeklaagden: vanwaar die ontzettende storm? Toen luidde het antwoord: Eéne stem weerklonk en die stem wekte zulk een echo, dat daardoor de stormwind werd opgewekt«. Meende de leider der sociaal-democratie, ten onzent niet, dat die ééne stem, d. w. z. de zijne, ook hier weerklonken had en den storm, die kronen afwerpt, ontketend had?

Tegen dien storm, nu, heeft heel ons Christelijk volk zich verzet, en het is daaraan in de eerste plaats te danken, dat de orkaan der revolutie niet over ons is heengegaan, niet op onze erve is losbarsten. Ons Christenvolk heeft als één man om den troon van Oranje zich geschaard, niet om Oranje voor één politieke partij op te eischen, maar omdat ons Christenvolk opkwam voor het hoog gezag, dat God Almachtig op onze Vorstin gelegd heeft. Tegen de revolutie bleek ook nu het machtigste wapen het Evangelie. Zonder den krachtigen invloed, dien dit Evangelie nog onder onze Christelijke arbeiders uitoefent, zou het socialistisch complot zijn geslaagd.

Het is daarom geen sectarisch drijven, wanneer ons Christenvolk, zoowel Protestantsch als Roomsch, in deze dagen voorop wil gaan om zijn hulde, trouw en liefde aan onze Vorstin te toonen. Wil de breede massa van het volk zich daarbij aansluiten, zoodat gelijk te Amsterdam en te Rotterdam de betooging een nationaal karakter krijgt, zoo zal ons dit te liever zijn. Maar daarop wachten, willen we niet. We willen toonen aan onze Vorstin, dat zij ook in de toekomst op ons Christenvolk in den strijd tegen de revolutie rekenen kan.

Onze groote steden.

Omdat het revolutiegevaar dat ons dreigde, door Gods genade nu is afgewend, mogen we niet aan lichtzinnige zorgeloosheid ons overgeven en meenen, dat we voor de toekomst veilig zijn.

De volksgunst sloeg om. Er kwam weer een krachtige opwaking van liefde voor onze Koningin. Wie het thans waagde ook maar een hand naar haar uit te steken, zou door het volk verscheurd worden;

Alleen, wie op die volksgunst bouwen wilde, zou bedrogen uitkomen.

Hetzelfde Jeruzalem, dat den éénen dag Christus het Hosanna toeriep, eischte den volgenden dag zijn kruisdood.

Niet ernstig genoeg kan er daarom op gewezen worden, dat duurzame verbetering alleen dan mogelijk is, wanneer de macht van het ongeloof in onze groote steden wordt gestuit.

Niet in het platteland, maar in onze groote steden schuilt het gevaar.

Hier staat de Christelijke Kerk schier machteloos tegenover den wassenden stroom van het socialisme, dat al meer de arbeiders in beslag neemt en al verder hen van het Christendom afvoert.

Wat daarom dringend noodig is, is tweeërlei.

Vooreerst, dat er een veel krachtiger actie gevoerd worde dan dusver, om ook onze groote steden aan voldoend Christelijk onderwijs te helpen.

De neutrale staatsschool is almeer gebleken de kweekschool van het socialisme te zijn.

Tegengif kan daartegen alleen in de Christelijke volksschool worden geboden.

Moge daarom de Regeering zoo spoedig ons mogelijk door een ruimere subsidie het mogelijk maken, dat ook in onze groote steden het aantal Christelijke volksscholen minstens verdubbeld wordt.

Het is thans niet meer een quaestie van alleen recht te doen aan de Christelijke ouders, die een Christelijke school voor hun kinderen begeeren.

Het Staatsbelang zelf wordt het best gediend, wanneer de Christelijke School zich almeer uitbreidt en de school van heel het volk wordt.

De geest van de revolutie kan alleen door het Evangelie worden uitgebannen.

Het woord van Da Costa heeft ook voor onze dagen zijn beteekenis niet verloren:

Bouwt scholen, in wier schoot het Evangeliezout
Uit bij- en ongeloof een dierbre jeugd behoudt.

Om het behoud van ons volk moet het ons te doen zijn, wanneer we met een veerkracht en energie als nog nooit getoond is, op de oprichting van Christelijke volksscholen in de steden ons toeleggen.

Maar niet minder is in de tweede plaats noodig, dat onze Christelijke Kerken zelf in de groote steden uit haar lethargie opwaken en eindelijk toonen te verstaan, wat de nood der tijden eischt.

Dat de Christelijke Kerk in de groote steden geheel haar invloed op het volk verloor en almeer in een hoek gedrongen werd, ligt aan tweeërlei.

Vooreerst daaraan, dat deze Kerken nog altoos vasthouden aan de massale en ongedeelde Kerk. Elke band met het volk zelf ontbreekt daardoor. Er is van herderlijk toezicht op en saamleven met de gemeente geen sprake. Men heeft predikanten, die preeken voor een groote of kleine schaar, maar een *gemeente* heeft men niet.

Reeds voorlang is er daarom op gewezen, hoe alleen afdoende hulp kan geboden, wanneer met dit stelsel van de massale stadskerken wordt gebroken, en de stadskerken in parochiekerken verdeeld worden, waardoor toezicht op de gemeenteleden mogelijk wordt en er een band tusschen predikant en gemeente kan ontstaan.

Zal men nu nog langer, uit puur conservatisme, blijven wachten, of zal men den moed hebben om te breken met een stelsel, dat zoo droeve gevolgen voor de Kerk heeft gehad?

En in de tweede plaats mag de Kerk niet langer de oogen sluiten voor het feit, dat zij niet meer staat tegenover een Christelijke bevolking, die in haar geheel nog tot het Christendom behoort en vanzelf onder de prediking des Woords komt om daar bearbeid te worden.

Dat nog te wanen, is het voeden der leugen.

Al mag nominaal nog het grootste deel der bevolking tot de Christelijke Kerk behooren, feitelijk is verreweg het meerder deel geheel van de Kerk afgestorven, denkt aan geen kerkbezoek en leeft in heidendom voort.

De Kerk kan daarom in de groote steden niet volstaan met de gewone prediking des Woords in de kerkgebouwen, maar ze zal den Evangelisatie-arbeid met alle kracht ter hand moeten nemen. Het zal een actie moeten worden die onder vaste leiding staat, die een heirleger van hulpkrachten zal noodig hebben, die heel de stad in deelen zal moeten verdeelen, en aan ieder dan zijn taak in elk deel zal moeten aanwijzen.

Zulk een Evangelisatie-arbeid zal schatten geld kosten, en men kan daarbij niet, als bij de Christelijke scholen, op steun van den Staat rekenen. Maar toch mag de Kerk voor deze offers niet terugdeinzen. Anders verspeelt ze haar invloed op het volksleven geheel en laat dit aan de bewerking van socialisme en anarchie over.

Of het nog mogelijk zal wezen de nameloze schade, die de Kerk door haar verzuim teweeggebracht heeft, weer in te halen, weten we niet. Maar in elk geval dringt de nood, om geen oogenblik langer te wachten, maar met krachtige hand aan te grijpen, wat men doen kan om nog erger schade te voorkomen.

Rusland eerst en nu Duitschland doen zien, wat er van de Kerk terecht komt, als het socialisme zegeviert.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

Het Bestuur der Scholen met den Bijbel te Kootwijk verzoekt den vrienden van het Christelijk onderwijs om toch, in deze zoo moeitevolle tijden, onze scholen te Kootwijk en te Kootwijkerbroek, die zoo dringend behoefte aan steun hebben, niet te willen vergeten. Dat de Heere, — Wiens zaak ook deze scholen zijn, — de harten neige en mochten er nog eens enkelen gevonden worden, die zich gedrongen gevoelden, gelet op bizondere zegeningen, door God hen in deze tijden geschonken, ons door een dankoffer te verblijden.

Het Bestuur voornoemd,
Ds. J. H. Houtzagers, *Voorzitter*.
A. v. d. Top, *Secretaris*.
Kootwijk, 26 Nov. '18.

Leestafel.

J. C. Rullmann, Dr. F. L. Rutgers in zijn leven en werken geschetst. Drukkerij Libertas. 1918. Rotterdam.

V.

In dit mijn voorlaatste artikel over Ds. Rullmann's boek wil ik eerst nog refereeren omtrent hetgeen er in vermeld staat van Dr. Rutgers arbeid, toen hij nog predikant te Amsterdam was, ten behoeve van het »stichtingsplan«. En die arbeid is dan, gelijk mij weer na